

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”
Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова НМК Д. М. Крицький

(підпис) (ініціали та прізвище)
« 30 » серпня _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія і педагогіка вищої школи

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 12 «Інформаційні технології»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: 121 «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія»»

(шифр і назва спеціальності)

Освітні програми: «Інженерія програмного забезпечення», «Системне програмування», «комунікаційні системи та мережі»»,

(назва спеціалізації)

Форма навчання: Денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2022

Робоча програма «Психологія і педагогіка вищої школи»

(назва дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальностями:

121 «Інженерія програмного забезпечення»,

123 «Комп'ютерна інженерія»

освітніми програмами:

«Інженерія програмного забезпечення»

«Системне програмування»

«Комп'ютерні системи та мережі»

«30» серпня 2022 р., – 12 с.

Розробник: Якушева Є. М., доцент каф. 704, канд. психол. н.,

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології

Завідувач кафедри 704, к. психол. н. доц.

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий

(ініціали та прізвище)

Протокол № 1 від « 30» серпня 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 12 «інформаційні технології»	Цикл загальної підготовки
Кількість модулів – 1	Спеціальність: 121. «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія»	Рік підготовки: 2022/2023
Кількість змістовних модулів – 3 Індивідуальне завдання <u>Публічний виступ (назва)</u>	Освітні програми: «Інженерія програмного забезпечення» «Системне програмування» «Комп'ютерні системи та мережі»	Семестр 3-й
Загальна кількість годин: денна форма навчання –32/90;		Лекції
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача –3.6	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	16 год.
		Практичні, семінарські 16год.
		Лабораторні
		- -
		Самостійна робота 58од.
		Вид контролю
		Модульний контроль, залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 0,6;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» є формування компетенцій, які спрямовані на засвоєння та поглиблення теоретичних уявлень щодо актуальних проблем, тенденцій, закономірностей розвитку сучасної вищої освіти, процесів навчання і виховання у ході професіолізації, розвитку особистості; формування психолого-педагогічної готовності здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності

Завдання. Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Оволодіння категоріально-термінологічним апаратом психології і педагогіки вищої школи.

2. Ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання і виховання.

3. Реалізація системного підходу до висвітлення проблем розвитку особистості в освітньому середовищі з метою удосконалення здатності до самоорганізації та саморозвитку, спрямованості на розкриття особистісного творчого потенціалу.

4. Формування знань про закономірності функціонування та розвитку особистості на різних етапах професіоналізації.

5. Набуття досвіду творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач вищої освіти повинен досягти таких результатів навчання:

А) Знання

1. Володіти базовими знаннями з психології і педагогіки вищої школи та вміти їх реалізовувати у навчально-професійній діяльності.

2. Уміти аналізувати конфліктні ситуації й знаходити конструктивні шляхи їх запобігання або вирішення.

3. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз інформації з різних джерел для вирішення практичних завдань з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій.

Б) Уміння

1. Здійснювати формулювання думки логічно, доступно, дискутувати.

2. Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку.

3. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що передбачає здатність до нестандартного розв'язання задач.

В) Комунікація:

1. Працювати в команді, групі, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

Г) Автономія та відповідальність

1. Бути здатним до самореалізації та розкриття особистісного творчого потенціалу, професійного лідерства, самоосвіти і самовдосконалення, демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку.

Міждисциплінарні зв'язки: інтелектуальна власність

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості в контексті навчально-виховного процесу закладів вищої освіти

Тема 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності. Особистість: шляхи формування й розвитку особистості. Механізми формування особистості. Індивідуально-психологічні особливості особистості та їх урахування в навчальній діяльності здобувач вищої освіти. Структура особистості. Характеристики особистості в юнацькому віці. Механізми психологічного захисту та шляхи їх запобігання, подолання.

Тема 2. Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності. Пізнавальні психічні процеси (відчуття, сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява) та урахування особливостей їх функціонування при організації навчально-виховної діяльності. Шляхи та засоби розвитку когнітивної сфери особистості в навчальному процесі. Емоційно-вольові процеси; проблема мотивації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти та засоби її розвитку.

Специфіка педагогічного мислення. Педагогічне мислення та його функції. Категоріальна основа прийняття педагогічного рішення. Педагогічна рефлексія.

Змістовний модуль №2. Психолого-педагогічні особливості організації професійного спілкування у вищій школі

Тема 3. Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування. Спілкування як психологічна категорія. Комунікативні бар'єри. Труднощі у педагогічному спілкуванні. Стадії педагогічного спілкування. Уявлення про стиль педагогічного спілкування.

Педагогічна перцепція. Стереотипизація, як механізм міжособистісного пізнання. Основні стереотипи міжособистісного пізнання. Стереотипизація у пізнанні викладачем особистості здобувача вищої освіти. Інші механізми міжособистісного пізнання в педагогічній перцепції. Перцептивні вміння й навички викладача.

Тема 4. Конфлікт. Педагогічні конфлікти. Поняття «конфлікт». Види конфлікту. Фази розвитку конфлікту. Управління конфліктом. Принципи й тактика вирішення конфлікту. Бар'єри педагогічної взаємодії. Типології педагогічних бар'єрів. Типи конфліктних особистостей.

Тема 8. Публічний виступ. Початок і завершення виступу. Засоби активізації уваги слухачів. Переконавання. Техніка аргументації. Методи аргументування.

Змістовний модуль 3. Освіта як предмет системного дослідження та нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні

Тема 1. Освіта як предмет системного дослідження. Сутність освіти, її місце в системі культури. Тенденції в освітній системі. Структура педагогічної системи. Гуманітарно-орієнтована модель спеціаліста XXI століття.

Тема 2. Освітній процес у ЗВО. Мета та принципи навчання у вищій школі. Основні види навчальних занять. Методи та технології навчання. Активні методи

навчання. Форми перевірки і оцінки знань.

Тема 3. Психологічні питання організації самостійної роботи здобувача вищої освіти у ЗВО. Структура самостійної роботи. Мотиви самостійної роботи. Цілі і засоби самостійної роботи. Особливості збереження в пам'яті самостійно вивченого матеріалу. Рівні сформованості самостійної роботи. Контроль за самостійною роботою. Взаємозв'язок аудиторної і самостійної роботи. Суб'єктивне уявлення здобувачів вищої освіти і викладачів про самостійну роботу. Психологічні бар'єри у здійсненні самостійної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль №1. Індивідуально-психологічні особливості особистості в контексті навчально-виховного процесу закладів вищої освіти						
Тема 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності	15	4	4			7
Тема 2. Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	15	4	4			7
Разом за змістовним модулем 1	30	8	8			14
Змістовний модуль 2. Психолого-педагогічні особливості організації професійного спілкування у вищій школі -						
Тема 3. Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування	10	2	2			6
Тема 4. Конфлікт. Педагогічні конфлікти	10	2	2			6
Тема 5. Публічний виступ	10	2				8
Разом за змістовним модулем 2	30	6	4			20
Змістовний модуль №3. Освіта як предмет системного дослідження та нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні						
Тема 6. Освіта як предмет системного дослідження	10		2			8
Тема 7. Організація освітнього процесу у ЗВО	10		2			8
Тема 8 .Психологічні питання організації самостійної роботи	10	2				8

здобувача вищої освіти ЗВО						
Разом за змістовим модулем 3	30	2	4			24
Усього годин	90	16	16			58

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1-2	Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності	4
3-4	Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	4
5	Проблеми професійного педагогічного спілкування	2
6	Педагогічні конфлікти	2
7	Освіта як предмет системного дослідження	2
8	Освітній процес у ЗВО	2
	Разом	16

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом.

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності	7
2	Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	7
3	Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування	6
4	Конфлікт. Педагогічні конфлікти	6
5	Публічний виступ	8
6	Освіта як предмет системного дослідження	8
7	Організація освітнього процесу у ЗВО	8
8	Психологічні питання організації самостійної роботи здобувача вищої освіти у ЗВО	8
	Разом	58

9. Індивідуальні завдання

Публічний захист одного із питань навчальної дисципліни

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) лекції спрямовані на розуміння місця та ролі психолого-педагогічних знань у здійсненні індивідуального підходу у навчанні; на засвоєння теоретичних уявлень щодо існування основних форм та принципів викладання у вищій школі

2) семінарські заняття спрямовані на розвиток пізнавальних активності, здібностей особистості, самостійності мислення і творчої активності здобувачів вищої освіти за рахунок роботи з різними інформаційними джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні та методичні посібники, монографії, наукові статті (теоретичні, експериментальні, методичні, описові, оглядові та ін.), електронні ресурси тощо) та колективних формі співпраці здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача (дискусія, «мозковий штурм», інтерактивна гра, робота з документацією тощо); на розвиток вмінь публічного виступу перед аудиторією;

3) самостійна робота, яка передбачає підготовку здобувачів вищої освіти до лекцій шляхом самостійного ведення плану-конспекту (або реферування), виконання домашніх письмових робіт, та підготовки матеріалів і презентації публічного виступу.

4) контрольна робота – виконується письмово та уявляє собою відповідь на питання, які демонструють уміння використовувати теоретичні положення психології в практичній діяльності фахівця за обраною здобувачем вищої освіти спеціальністю.

11. Методи контролю

Поточний контроль в межах відповідного модулю включає в себе якісне та своєчасно здане на перевірку викладачу письмову частину завдання, що винесене на семінарське заняття; участь здобувача вищої освіти в обговорюванні питань на лекційних та семінарських заняттях.

Модульна контрольна робота проводиться по завершенню вивчення теоретичного матеріалу навчального курсу. Модульна контрольна робота - це відповідь на питання, які демонструють уміння здобувача вищої освіти використовувати теоретичні положення в практичній площині.

Семестровий підсумковий контроль. Здобувач вищої освіти допускається до семестрового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав умови допуску, визначені даною робочою навчальною програмою. Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі заліку.

Залік проводиться у письмовій формі. Склад білету - 3 теоретичні питання з тематики змістових модулів; практичне завдання, яке дозволяє оцінити здібності застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні практичних задач.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

12.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			

Робота на семінарських заняттях	0.... 1	4	0... 4
Письмові завдання (семінарські заняття 2 і 4)д	0 ...44	2 завдання	0 ...44
Модульний контроль	0...26		0...26
Змістовний модуль 2			
Робота на семінарських заняттях	0... 1	2	0....2
Модульний контроль	0... 20		0 20
Змістовний модуль 3			
Робота на семінарських заняттях (захист свого індивідуального завдання)	0-4	1	0.. . 4
Усього за семестр			60...100

Залік, проводиться у разі відмови здобувача вищої освіти від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання заліку здобувач вищої освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для до заліку складається з завдань: 10 тестових завдань відкритого типу (по 5 бал. кожне), 25 тестових завдань закритого типу (по 2 бал. кожне)

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки

1. Характеристики індивідуально-психологічних особливостей особистості здобувача вищої освіти та особливості їх прояву у навчальній діяльності.
2. Характеристики психічних процеси і станів особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності
3. Особливості спілкування та специфіку професійного педагогічного спілкування.
4. Джерела педагогічних конфліктів та засоби їх попередження, або подолання.
5. Особливості організації навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти
6. Психолого-педагогічні аспекти самостійної роботи здобувача вищої освіти у ЗВО.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

1. Здійснювати психолого-педагогічний аналіз поведінки і діяльності людини.
2. Розробити рекомендації для учасників навчального-виховного процесу у ЗВО, які будуть сприяти його ефективності.
3. Обґрунтовано пояснити яку роль грає зв'язок між рівнем особистісного розвитку особистості і формами, методами навчання та виховання для активізації пізнавальної діяльності здобувача вищої освіти.
4. Проводити порівняльний аналіз сучасних наукових технологій, методів навчання, що застосовуються в системі вищої освіти
5. Підготувати та публічно презентувати доповідь застосував різноманітні засоби активізації пізнавальної діяльності слухачів

12.3 Критерії оцінювання роботи здобувача вищої освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). Своєчасно захистити всі домашні завдання (допущені помилки не носять принципового характеру). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних психолого-педагогічних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань (розробити рекомендації для учасників навчально-виховного процесу, з метою підвищення його ефективності; прокоментувати які дії з боку викладача чи здобувача вищої освіти можуть спровокувати запуск механізмів психологічного захисту особистості; проаналізувати які дії з боку викладача відповідають реалізації індивідуального підходу та т. ін.). Вміти за допомогою викладача (додаткові запитання, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру. Зміст доповіді виглядає як переказ відповідного розділу підручнику, відсутня її наочна презентація, спосіб подання матеріалу не активізує пізнавальну діяльність слухачів.

Добре (75-89). Своєчасно захистити всі домашні завдання без принципових помилок. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Вміти пояснювати зміст основних психологічних і педагогічних понять навчальної дисципліни. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які виправляються через додаткові уточнення з боку викладача). Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних психолого-педагогічних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру. Зміст доповіді виходить за межі переказу відповідного розділу підручнику, є самостійним, носить більш теоретичний характер; її презентація не повною мірою відповідає психолого-педагогічним вимогам щодо використання наочного матеріалу (є окремі, несуттєві помилки); спосіб подання матеріалу, на окремих місцях доповіді, може частково знижувати активізацію пізнавальної діяльності слухачів.

Відмінно (90-100). Своєчасно захистити всі домашні завдання без жодної помилки. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Зміст доповіді є самостійним, творчим, поєднує теоретичний характер нового знання з його практичним застосуванням; його презентація повною мірою відповідає психолого-педагогічним вимогам щодо використання наочного матеріалу; спосіб подання матеріалу повною мірою сприяє активізації пізнавальної діяльності слухачів.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	

60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, що видані викладачами кафедри:

1. Научитель О.Д. Психологія і педагогіка вищої школи: методологічні і прикладні аспекти : підручник [Електроний ресурс] / О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, Ю. І. Гулий Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 185 с.
<https://library.khai.edu/library/fulltexts/Knigi/NauchitelPsihologiya.pdf>

НМК з дисципліни:

- Робоча програма
- Плани семінарських занять з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» та методичні вказівки щодо самостійної підготовки до них;
- Підручники, навчальні посібники;
- Питання до контрольних заходів;
- Індивідуальне завдання;
- Каталоги інформаційних ресурсів

14. Рекомендована література

Базова

1. Белова О. К. Педагогічні технології в сучасній освіті : навч. посібник / А. К. Белова, А. Е. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 148 с.
2. Научитель О. Д. Психологія і педагогіка вищої школи: методологічні і прикладні аспекти : підручник [Електроний ресурс] / О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, Ю. І. Гулий – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 185 с.
3. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи: підручник. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
4. Шматков Є. В. Новітні інноваційні технології навчання: навч. посібник / Є. В. Шматков, Д. В. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 172 с.
5. Atlas Corp. (2018). Competences for Life. – Available at: <https://atlascorps.org/competences-for-life/>.
6. Базелюк О. Особливості цифровізації вищої освіти в сучасних умовах. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2021. 2 (27), с.37-43
7. Audrin, С., Audrin, В. (2022). Key factors in digital literacy in learning and education: a systematic literature review using text mining. Educ Inf Technol. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10832-5>
8. Vasylets V. (2021) Innovatsii v osviti, yikh vydy ta klasyfikatsiia [Innovations in education, their types and classification]. URL: <https://genezum.org/library/innovacii-v-osviti-ih-vydy-ta-klasyfikaciya> (in Ukrainian)
9. Cambridge (2018). The Cambridge Framework for Life Competencies. Introduction. Introductory Guide for Teachers and Educational Managers, Cambridge University Press. – Available at:

https://languageresearch.cambridge.org/images/Language_Research/CamFLiC/CamFLiC_Intro_brochure.pdf.

10. Dowthwaite, L., Perez Vallejos, E., Koene, A., Cano, M. & Portillo V. (2019). A comparison of presentation methods for conducting youth juries. PLOS ONE 14(6): e0218770. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0218770>

Допоміжна

1. Нова українська школа. Компетентнісне навчання, сприятливе для здоров'я, безпеки, успішної соціалізації і самореалізації особистості [Електронний ресурс], 2018. – 58 с.
2. WWF (2018). Reporting on Our Living Planet. A Guide For Young People. – Available at: <https://www.wwf.org.uk/get-involved/schools/resources/lpr-school-comp>.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського - nbuv.gov.ua
2. Сайт «Законодавство України» - zakon4.rada.gov.ua/laws.
3. Бібліотека Університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
4. Сторінка дисципліни у системі дистанційного навчання «Ментор» [Ел. ресурс].